

Беляєв Григорій Борисович,
завідувач відділу транспортно-технічних
досліджень лабораторії інженерно-
транспортних та товарознавчих досліджень
Державного науково-дослідного експертно-
криміналістичного центру МВС України,
кандидат технічних наук;
Приходько Юрій Павлович,
доцент кафедри криміналістичного
забезпечення та судових експертиз ННІ № 2
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОСТОВІРНОСТІ ЕКСПЕРТНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ НА СТАДІЇ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРОВАДЖЕНЬ ЗА ФАКТОМ ДОРОЖНЬО- ТРАНСПОРТНИХ ПРИГОД

На сьогодні проведення судової інженерно-транспортної експертизи залишається найефективнішим способом встановлення обставин дорожньо-транспортних пригод за рахунок використання в процесі дослідження сучасних науково-технічних засобів, новітніх програмних продуктів та актуалізованих науково-методичних матеріалів. Призначення та проведення судової інженерно-транспортної експертизи – одна з найпоширеніших і найдієвіших форм використання спеціальних знань на етапі досудового розслідування кримінальних правопорушень у сфері транспорту (дорожньо-транспортних пригод) [1].

Судову інженерно-транспортну експертизу слід розглядати як форму застосування спеціальних знань під час розслідування кримінальних правопорушень у сфері транспорту, а також як процесуальну дію, виконання якої потребує наукових, технічних та інших спеціальних знань.

Загальним об'єктом судової інженерно-автотехнічної експертизи є автомобільні транспортні засоби, а також явища і процеси, пов'язані з їх функціонуванням за цільовим призначенням. Нормативно-правове визначення автомобільного транспортного засобу надане у ст. 1 Закону України «Про автомобільний транспорт», згідно якої це колісний транспортний засіб (автобус, вантажний та легковий автомобіль, причіп, напівпричіп), який використовується для перевезення пасажирів, вантажів або виконання спеціальних робочих функцій [3].

Відповідно до статей 84 та 101 КПК України [2] висновок експерта – одне з процесуальних джерел доказів, що являє собою докладний опис досліджень, проведених експертом, та зроблені за їх результатами висновки, обґрунтовані відповіді на запитання, поставлені особою, яка залучила експерта, або слідчим суддею чи судом, що доручив проведення експертизи.

В експертній практиці існує постійна потреба виявлення негативних фактів під час проведення досліджень, обумовлених як об'єктивними, так і суб'єктивними чинниками, до яких належать проблеми нормативного, методологічного й організаційного характеру. Достовірність експертного дослідження в більшості випадків потерпає від неналежного рівня компетентності виконавця, що призводить до такого негативного наслідку, як втрата доказового значення висновку експерта.

В Експертній службі МВС України за напрямом інженерно-транспортної експертизи (як і за іншими напрямками) достовірність результатів експертних досліджень забезпечується комплексом заходів, передбачених Інструкцією з організації забезпечення достовірності результатів досліджень у підрозділах Експертної служби МВС України, затвердженою наказом Експертної служби МВС України від 30.05.2023 року, №18-ЕС-Н [4].

Судовий експерт має орієнтуватися в системі такого моніторингу для забезпечення належного рівня достовірності за допомогою проведення всебічного аналізу матеріалів і фактичних даних, наданих для дослідження матеріалів, а також дотримання певних методів та методик під час дослідження.

Проведеним аналізом нормативних і методичних документів з питань забезпечення достовірності експертного дослідження, можна дійти висновку, що у сфері судової інженерно-транспортної експертизи можуть мати місце такі варіанти характеру достовірності: *достовірний*, *умовно-достовірний* та *сумнівний*. За умов використання об'єктивних вихідних (фактичних) даних дослідження матиме *достовірний* характер, а суб'єктивних вихідних даних – *умовно-достовірний*. Проведення дослідження із *сумнівним* ступенем достовірності взагалі не має сенсу, оскільки в такому разі втрачається доказове значення висновку експертизи.

Слід також зауважити, що належний рівень експертного супроводження кримінальних проваджень у справах про дорожньо-транспортні пригоди безпосередньо залежить від постійного розвитку загальної методології судової інженерно-транспортної експертизи, а також дотримання закладених у неї теоретичних основ.

Виявлення негативних фактів під час проведення досліджень, обумовлених як об'єктивними, так і суб'єктивними чинниками, до яких належать проблеми нормативного, методологічного й організаційного характеру, може бути забезпечене розробленням і впровадженням відповідних нормативних документів. Збільшення ефективності таких заходів можливе і за рахунок підвищення кваліфікації судових експертів [1].

На жаль, такі намагання не були реалізовані, а ціла низка проблемних питань залишилася невирішеною, що дотепер сприяє поширенню хибних теорій, різного бачення розвитку дорожньо-транспортних ситуацій, різного трактування вимог Правил дорожнього

руху, різних методів дослідження, спрощених підходів до вибору вихідних даних, неповноти дослідження, недостатньої обґрунтованості висновків та відсутність єдиного підходу до визначення ступеня достовірності експертного дослідження.

Тому, висновки судового експерта формуються на основі всебічного аналізу і синтезу результатів дослідження. Вони повинні впливати з проведеного дослідження, не бути логічно суперечливими і бути такими, що можна перевірити.

Список використаних джерел

1. Дубонос К. В., Шевцов С. О., Зайцев В. М., Охрименко К. О. Судова інженерно-транспортна експертиза: структура та зміст висновку експерта : практ. порадник. К. 2023. 156 с.

2. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.

3. Степанюк Р.Л., Абрамчук В.А. Судова інженерно-автотехнічна експертиза: поняття та об'єкти дослідження. *Сучасні тенденції розвитку криміналістики та кримінального процесу*: тези доп. міжнар. наук.-практ. конф. (Харків, 2017 р.). Х., 2017. С. 198–199.

4. Про затвердження Інструкції з організації забезпечення достовірності результатів досліджень у підрозділах Експертної служби МВС: наказ Експертної служби МВС від 30.05.2023 № 18-ЕС-Н.

5. Пилипенко Г. М. Правова природа та доказове значення висновку експерта (обізнаної особи). *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія: Юриспруденція. 2013. Вип. 6-2(2). С. 126–129.

6. Бідняк Г. С., Пиріг І. В. Використання спеціальних знань на досудовому розслідуванні : навч. посібник. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2018. 134 с.

7. Pakulova T., Bidniak H. International experience of using special knowledge in police activity. *Scientific Bulletin of Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs*. 2021. Special Issue № 1 (113). P. 211–215.

8. Pletenets V. Forensic support for pre-trial investigation in the forensic system *Scientific Bulletin of Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs*. 2021. Special Issue № 1 (113). P. 184–188.